

6. fejezet

bevezető

A piaci mechanizmusból kiindulva az előző néhány fejezetben a fogyasztói választást elemeztük. A keresleti függvény egy kompakt módja annak, hogy a fogyasztók választását leírjuk, de láttuk, hogy ennek egy kicsit mögé kell néznünk ahhoz, hogy megértsük, hogyan és miért úgy működik a kereslet. Ezzel a fejezettel áttérünk a piac másik oldalára, és a termelői viselkedést leíró kínálati függvényt fogjuk részletesebben megvizsgálni. Akár csak a kereslet esetében, itt is több építőkőre lesz szükségünk ahhoz, hogy a kínálati viselkedés törvényszerűségeit megértsük, amely építőkövek önmagukban nem is annyira lesznek fontosak, mint inkább hozzásegítik majd Önt a későbbiek könnyebb megértéséhez.

A legelső dolog, amivel a vizsgálódásunkat a termelői döntés témában kezdjük, az a termelés technikai összefüggései. Ha leülnénk egy napra egy bármilyen termelő vállalat, gyáregység elé, akkor a legszembe tűnőbb dolog az lenne, hogy emberek, nyersanyagok, alkatrészek, félkész termékek áramlanak befelé a gyárba, és késztermékek (meg persze a nap végén a munkások is...) áramlanak kifelé. Ebben a fejezetben minket ez a jelenség érdekel: hogy a vállalat bemenő erőforrásokat végső terméké alakít át. Természetesen bizonyára nem mindegy, hogy hogyan szerveződik bent az épületben a munka, milyen szervezeti felépítés van, hogyan zajlanak a kívülről láthatatlan háttér folyamatok, de a mikroökonómia szokás szerint egyszerűsít, modellez, és azt mondja, hogy a vállalatot tekintsük egy inputokat outputtá alakító szervezetnek. Az inputok a termelési folyamatba beáramló erőforrások, ezek szükségesek a késztermék előállításához, az output pedig a vállalat által gyártott termék. A valóságban egy vállalat többféle terméket is gyárthat, a mikroökonómia azt fogja feltételezni, hogy egy vállalat egy terméket gyárt. Az inputokat hagyományosan négy kategóriába szokták sorolni: tőke, munka, természeti tényezők és vállalkozói képesség. A tőkéről már volt szó korábban a beruházásgazdaságossági számításoknál, és megtudtuk róluk, hogy ők termelt termelési tényezők, úgy mint például gépek, berendezések, szerszámok, épületek, járművek. Ide tartozónak vehetjük még az úgynevezett humán tőkét, a munkások tudását, képzettségét is. Végül is ezekre is egy termelési folyamat – a tanulás, oktatás – révén tesz szert a vállalat, és hosszú időn keresztül szolgálják a vállalat céljait. A munka egyszerűen a munkásokat jelenti. Elismerve, hogy a valóságban egy vállalat még ha egy terméket gyártana is, akkor is sok különbözőféle munkásra lenne szüksége, a mikroökonómiában mégis egyféle, általános értelemben vett munkáról, munkásról fogunk beszélni. A természeti erőforrások alatt leginkább a földterületre, ásványkincsekre szoktunk gondolni. A vállalkozói képesség pedig egy speciális típusú munka, a vállalkozó az a személy, akinek a feladata az összes többi erőforrás hatékony kombinálása. A tőkét az angol „Capital” szóból K -val szoktuk néha rövidíteni. Azért nem C -vel, mert azt a költségekre („Cost”) stoppoljuk le. A munka rövidítése a „Labour” kifejezésből az L . A természeti tényezőket A betűvel rövidítjük, utalva egyikükre, a termőföldre („Land”, de hát ugye az L már foglalt...). A vállalkozói képesség az „Entrepreneur” szóból az E rövidítést kapta. A kurzushoz ajánlott tankönyv, a Varian-féle mikroökonómia könyv, elismervén, hogy nagyon sokféle input létezhet, általánosan csak x_1, x_2, \dots, x_n rövidítéseket használ.

A vállalatoknál – stilizáltan – valami ilyesmi történik:

Ebben a fejezetben minket a termelési folyamat *menyiségi összefüggései érdekelnek*: mennyi megy be az erőforrásokból, és mennyi jön ki a termékből. Egy függvénykapcsolat lesz az, amivel ezt leírjuk, a termelési függvény. A termelési függvény az inputok különböző felhasznált mennyiségeihez rendeli hozzá a vele előállítható maximális outputmennyiséget.

Egy fontos dologra figyelemmel kell lennünk azonban, és ez a termelői viselkedést leíró fejezeteken végig fog húzódni, ez pedig az időtávok problémája. A vállalatnak ugyanis különböző időre van szüksége, ha növelni vagy csökkenteni akarja a különböző felhasznált inputok mennyiségét. Nézzük a legegyszerűbbet, a vizet vagy az áramot! Ha a vállalatnak többre, vagy kevesebbre van szüksége belőle, akkor – bizonyos keretek között – egyszerűen csak többet, vagy kevesebbet használ, és aztán a használatnak megfelelő összeget fizeti majd meg a hó végi számlán. Az alapanyagok, alkatrészek esetében már nem ilyen egyszerű a helyzet. Ha a vállalatnak több alapanyagra van szüksége például, akkor azt meg kell rendelnie, vagy módosítania egy meglévő megrendelést, az nem ér oda azonnal, hanem esetleg csak később, pláne, ha az eladónak sincsen éppen annyi raktáron. Ha megérkezik egy szállítmány, akkor azt pedig át kell venni még akkor is, ha a vállalat idő közben rájött, hogy kevesebb is elegendő lenne. Lehetne egy következő lépcső a munkások esete. Ha több munkásra van szükségem, akkor meg kell hirdetnem az állást, föl kell mérnem a jelentkezőket, tárgyalni velük, aláírni a papírokat, betanítani őket a munkára, ez mind időbe kerül. Az elbocsátásuk sem mindig egyszerű. Ha pedig a vállalat új gépsort akar vásárolni, netalán egy új gyárépületet fölépíteni, azt már tudjuk, hogy akár éveket is igénybe vehet. Vagyis különböző időtávokon a vállalatok különböző mértékben tudják változtatni az egyes inputelemek fölhasznált mennyiségeit, különböző mértékben alkalmazkodóak, ha úgy tetszik. Az első feladatunk lesz a mikroökonómiai időtávok definiálása és elhatárolása, majd ezután foglalkozhatunk csak a rövid- és a hosszú távú termelési függvénnyel, és az azok elemzéséhez használható egyéb mutatókkal.

A termelés most megismerendő technikai összefüggéseit egyrészt tovább vihetjük a költségek és a költségfüggvények irányába, majd ezek segítségével az optimális termelési szint meghatározásához juthatunk el, ami megadja, hogy mennyi termelési tényezőt, erőforrást kell fölhasználni. Másrészt a tényezőpiacokat megvizsgálva egyből az optimális tényezőfelhasználás meghatározása irányába, ami pedig megadná, hogy mennyit tud termelni a vállalat. Mind a két irányt meg fogjuk nézni a későbbi fejezetekben, és természetesen bármelyik irányt tekintjük, a végeredmény ugyanaz lesz.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
KÖZGAZDÁSZ KÉPZÉS
TÁVOKTATÁSI TAGOZAT
LECKESOROZAT
COPYRIGHT © SZTE GTK 2017/2018

A LECKE TARTALMA, ILLETVE ALKOTÓ ELEMEI ELŐZETES,
ÍRÁSBELI ENGEDÉLY MELLETT HASZNÁLHATÓK FEL.

JELEN TANANYAG
A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN KÉSZÜLT
AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁVAL.
PROJEKT AZONOSÍTÓ: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE